

живот на дадена общност е една от основните и етнокултурни характеристики. Въпросът, какъв е бил начинът на живот на ромите в древна Индия, остава открит – не е ясно дали техните предци са били уседнали или не, дали чергаруването е усвоено в процеса на придвижване към Европа, или е традиционно за тях. Едно е сигурно, че подвижното им скитническо съществуване е впечатлявало всички останали народи, които са влизали в контакт с тях. За разлика от другите номади обаче основното занятие на ромите не е скотовъдството. Конят е сред малкото домашни животни, отглеждани от тях.

Постоянната подвижност при ромите е своеобразна икономическа стратегия. Ако не цялото, то поне част от семейството се движи в продължение на няколко месеца от годината с цел осигуряване на прехраната. Основният източник на препитание е продажбата на специфични стоки и услуги, свързани със земеделското или пастирското стопанство и домашния бит, при това в отдалечени от пазарите места, обикновено на много ниски цени. Традиционните занаяти на ромите са: ковачество, калайджийство, кошничарство, изработване на сита, вретена, дървени лъжици и т. н., както и предлаганите от тях услуги – гледане на ръка, музика и танци, дресура и представления с животни и др. Това, което отличава странства-

щите роми от амбулантните търговци и пътуващите занаятчии, е ендогамията – браковете се сключват изключително вътре в общността. Обикновено ромите се движат на малки групи, зависещи от професията, начина на живот (чергарски или уседнал) или и от двете. Връзките вътре във всяка група са твърде здрави. Уседналите и чергарите остават чужди едни на други.

Документите свидетелстват, че и в Османската империя ромите упражняват традиционните си занаяти. Още в регистрите от 1522 – 1523 г. те са отбелязани като калайджии, налбанти, обушари, решетари. Най-често се споменават обаче ковачите и музикантите. Срещат се сведения и за ранно скъсване с чергарството и занимания със земеделие – например ромското село Дабижив в Софийско (XV в.). В някои случаи ромите в градовете създават и свои еснафи. Например повечето от членовете на еснафа на търговците на коне в столицата на империята Цариград са роми.

През XVIII и XIX в. тенденцията към усядане на ромите в Османската империя се задълбочава. Броят на циганските махали в покрайнините на градовете и селата нараства. Увеличава се броят на онези, които се занимават със земеделие. Мнозина изкарват прехраната си като сезонни работници в чифлиците. Сред работниците в първата

Балкански цигани. Европейска гравюра, XIX в.